

פרידה מאימא יקרה / אבנר

דברים בהלוויה

אמא יקרה,

אנו מלווים אותך בדרכך האחרונה, במסע חייך הארוך מאוד, דרך רבת שנים, מלאת אירועים, מלחמות, תהפוכות, בהן חווית סערות ותמורות גדולות.

עכשיו אני איתך בחדר בבית הדר. הלילה עבר בשקט יחסי. בוקר יום שישי. רק שנינו כאן. שקט מאוד. מחולל החמצן קצת מטרטט ומזרים אויר לאפך. אני בודק, הוא מכוון לספק לך 2 ליטר חמצן לדקה. טפטוף הנוזלים לגופך נמשך ללא הפרעה. אני אווז בידך. נדמה לי שאת מזהה את קולי לפי תנועות העפעפיים ושינוי קצב הנשימה. ברקע קולה של ריקי גל בשירה של רחל שפירא, נראה לי מתאים לך כשאת שוכבת במיטה במעין נים לא נים אבל רגועה יותר...

"היי שקטה, עכשיו הכל בסדר / אפילו המחנק עומד להשתחרר..... / ...היי שקטה כאילו אין בך דופי כאילו האוויר נותן לך הגנה...."

נולדת בשבעה באפריל 1929. עוד חודש ימלאו לך 94 שנים.

דרך ארוכה מאוד עברת מברזובה, עיירת הולדתך בהרי הקרפטים בצ'כוסלובקיה ועד לכאן. את ילדה חמישית להורייך: אביך, יצחק אדלר ואימך שרה לבית ברקוביץ'. שבעה אחים ואחיות לך: חיים, יעקב, רוז'י, מרתה, את - יהודית, ואחריך זליג וזאב. סיפרת כמה טוב היה לך בקרב משפחתך, ששמרה על המסורת היהודית. להוריך היה בית גדול, יחסית, ושטחי אדמה בהם גידלתם ירקות וגידולי שדה, זאת לצד עבודת אביך כיערן ואימך כעקרת בית מסורה. אהבת ללמוד בבית הספר הצ'כי. אך השנים הטובות הללו היו קצרות. לא עבר זמן רב מפרוץ מלחמת העולם השנייה ב-1939, עד שהושתו עליכם, כיהודים, הגבלות, גזרות כלכליות ובכלל זה ענידת סרט מגן דוד צהוב. אביך, יחד עם אחיך ואחיותיך הגדולים, נלקחו על ידי ההונגרים לעבודות, ואת נותרת עם אימך בבית לטפל באחיך הקטנים. לקראת ערב פסח, שנת 1944, אביך חזר הביתה וחגגתם את חג הפסח, שהיה עצוב במיוחד בשל העדרם של שאר בני המשפחה.

מיד למחרת החג נלקחתם לגטו אייזא (IZA) ומשם, לאחר תקופה קצרה, הועמסתם בחודש מאי 1945 על קרונות בקר, בנסיעה בצפיפות מחרידה אל אושוויץ בירקנאו. שם כבר חיכה מגלה, שהפריד בקור רוח אותך מהוריך ואחיך הקטנים, אותם לא ראית עוד לעולם.

הועברת לבלוק עם נשים אחרות, כאשר לפתע זיהית מרחוק את שתי אחיותיך הבוגרות, רוז'י ומרתה. בעזרת תושייתה המופלאה של, רוז'י, אחותך הגדולה, התאחדתן ומאז כל המלחמה לא נפרדו דרכיכן. באוקטובר 1944, זמן קצר לאחר שהטביעו על ידך את המספר A 23005 לא היה לך שם יותר והפכת למספר, מיני רבים אחרים, ולחלק של כוח עבודה זול, המנוצל עבור ה"מאמץ" המלחמתי למען הרייך. יחד הייתן 1,000 נשים ונשלחתן ברכבת מבירקנאו לאלנדורף בגרמניה, כדי לעבוד סביב השעון בעבודת פרך במפעל לייצור אבק שריפה לפגזים, עבור הצבא הגרמני, מה שפגע מאד בכריאותכן גם לשנים הבאות. במאי 1945, עם תום המלחמה, נפגשתם חמשת האחים והאחיות שניצלו בפראג, והתאחדתם שוב לפרק זמן קצר. הייתם מוכי זוועות וכל אחד חיפש את דרכו כדי לבנות חיים חדשים משלו.

בשנת 1946, את בת 17 שנים, עזבת את אחייך ואחיותיך והצטרפת בווינה לגרעין "השומר הצעיר" על שם הצנחנית חביבה רייק, ומשם לגרמניה להכשרה במחנה, שקודם לכן היה מחנה של חיל האוויר הגרמני, ליד העיר אוֹשְׁוֹנְגָה - הכשרה להקמת קיבוץ בארץ ישראל.

במאי 1948 יצאתם ממרסיי באנייה "פרובידנס" והגעתם לנמל חיפה. לאחר תלאות נקלטתם בקיבוץ כפר מסריק. בשנת 1949 התחתנת עם אבא ובמצוות התנועה עברתם, עם כל חברי גרעין חביבה רייק - כהשלמה לקיבוץ עין השופט. הקליטה בקיבוץ הייתה מלווה בקשיים רבים ומשולבת בגעגוע חונק לאחייך ואחיותייך. נולדו לכם שלושה בנים: אבנר, בשנת 1950, ינאי בשנת 1956 וגדעון בשנת 1965.

בכל השנים ליווית אותנו מתוך חרדה ודאגה לשלומנו. לא היית שלמה עם הלינה הנפרדת של ילדים מהוריהם. בין היתר היה לך חשוב מאד שאנו, ילדייך, נגשים לפחות חלק מחלומותייך ושאיפותייך, שנמנעו ממך בשל המלחמה. כך, למשל, היה לך חשוב כי כל אחד מילדייך ילמד לנגן על כלי נגינה, ועשית כל שביכולתך להגשים זאת - אף שהדבר היה כרוך ביציאה כנגד "החלטת המוסדות" בקיבוץ - ובדרכך הצלחת היית בהחלט שונה בדרכך המיוחדת, הלא שגרתית והנחושה. השקעת את מרצך בעבודה בחינוך עם ילדים, כולל קורסים באורנים ובסמינר הקיבוצים. לימים היית בוועדת חינוך ואחר כך רכזת וועדת בריאות. היה לך חשוב להיות חלק מהקהילה ולהשפיע והיית פעילה מאד בתחומים שונים - לא תמיד לפי הכללים והנהוג. בשנת 1979 יצאת ללימודים כלליים להשלמת ידע באפעל, יחד עם תמר קורץ, חברתך, וחברי קיבוצים אחרים. שם פגשת את אהרון, לו נישאת כשנה מאוחר יותר - לאחר פרידתך מאבא. חייתם יחד חיים משותפים טובים - עד לכתו בטרם עת.

החלטת להיות עדכנית ורלבנטית ויצאת לקורס הדפסה והפעלת מחשב לניהול משרד ממוחשב, כדי להיות יעילה ותורמת, ולהדפיס חומר ארכיוני לקיבוץ ועבודות לסטודנטים, אותן נדרשו להגיש בלימודיהם באוניברסיטה. מאוחר יותר, עם כניסת מכשירי הטלפון הניידים, עמדת על כך שנסייע לך לרכוש את המכשירים העדכניים כדי לאפשר לך להיות ב"חזית הטכנולוגיה". הקפדת להתעדכן בחידושים כפי שגם הקפדת על לבושך ומראך.

החיים המשיכו והביאו עמם אירועים הרי גורל. בנובמבר 2001 ענבל, נכדתך, נהרגה בפיגוע טרור. שנה וחצי אחר כך, באפריל 2003, נהרג בנך ינאי בפיגוע טרור בפאב מייקס פלייס. בנובמבר 2015 נפטר בטרם עת עמי, נכדך.

חרף כל האירועים האלה והקשים הנלווים אליהם, ולא לה שכתב חרטו צלקות בנפשך עוד קודם לכן, בצעירותך, ידעת תמיד להתעשת, לבחור בחיים ולצקת לתוכם תכנים נוספים ומשמעויות חדשות לצד השכול. כך פרצת לך דרך ועניין חדש בציור. הציורים שלך נוסכים אופטימיות, בדגש של צבעים עזים ומודגשים, שמשרים ומבטאים רצון עז לחיים. ידעת להתמלא באנרגיות ובתקוות חדשות והראית לנו ולכל חברייך את כוח ההישרדות הטמון בך, את הנחישות הבלתי מתפשרת במאבק שלך לחיים בעלי משמעות. הארכת ימים מאוד והגעת לשיבה טובה. משלושת בניך נולדו עשרה נכדים ושבעה נינים. הופעתך תמיד הייתה מסודרת, נקייה ומוקפדת. ביקשת לחיות חיים עצמאיים מבלי להיות תלויה באחרים.

בשנים האחרונות הזדקקת לעזרה והיה לך קשה מאד להסתגל למחשבה ולעובדה שאת תלויה בעזרתם של אחרים. היו מספר מטפלות בביתך, כאשר רק האחרונה בהן עמדה בכל המבחנים שהצבת לה וסייעה לך במשך שלוש וחצי השנים האחרונות. אף שידעת ש"בית הדר" הינו מקום מכובד וראוי, לא יכולת לראות בו כמקום קבע למגורים בשבילך, ועמדת על כך שתמשיכי לחיות את שארית חיך בביתך, כל עוד הדבר אפשרי.

בתקופה האחרונה מצבך הבריאותי השתנה באופן מהיר וקיצוני ונזקקת לסיוע רפואי וסיעודי צמוד, שניתן היה לקבלו רק ב"בית הדר". ימיך האחרונים ב"בית הדר" ניתנו לך עם מענה שלם, מקצועי, רגיש, נאות ומכבד, ואפשרו לך ולנו להיפרד, כאשר את שוכבת נינוחה ורגועה, ממש כפי שאני עכשיו רואה אותך

ושומע את נשימותיך ואת השיר שמתנגן:

"...היי שקטה, עכשיו הכל בסדר /

כאילו הצרות כבר מתגבשות ליופי,

כאילו מעפר פורחת שושנה...."

אמא, אם פגענו בך, חס וחלילה, באמירה, במעשה או בכל דרך אחרת, אנו מבקשים את סליחתך ומחילתך ומאחלים לך מנוחה טובה ושלמה.

ננצור את זכרך בליבנו לעד.

בנך, אבנר וכל המשפחה

אני מבקש בשמך ובשם המשפחה להודות לכל החברים והחברות שהגיעו לכבד וללוות אותך בדרכך האחרונה. אנו מודים לאלה שסייעו לך - בעיקר בשנים האחרונות.

לצוות המרפאה שסייע מאוד במקצועיות, במסירות ובאורך רוח. לנעמי והצוות החם, המקצועי והמסור בבית הדר, שהיה מכבד, רגיש וחומל, ואפשר פרידה רגועה ושקטה. לחברים ולחברות, שהעניקו את המחוות הפשוטות והגדולות - שבאו לשאול ולהתעניין בשלומה של אמא, בביתה, בטלפון או סתם במפגש אקראי, וידעו לשים יד על כתף ב"נגיעה אחת רכה".

תודה לשרה צ'רן על מחווה מיוחדת, לאורך שנים, כאשר הגיעה בהתמדה לבקר את אמא מעת לעת. תודה ענקית למיכל רוזן, לברל ולצוות הבריאות, שסייע לנו בלב חפץ, ברגישות וביעילות, והיו לנו לעזר ענק. תודה לחווה ולכל אלה שסייעו ועמלו לקיום מסע הלוויה זה.

תודה מיוחדת מאתנו למטפלת שורה:

שורה היקרה, אנו מעריכים מאוד את עבודתך בטיפול באמנו לאורך כל שלוש וחצי השנים, והכל בסבלנות, במחויבות ובמקצועיות. היינו ערים לקשיים וראינו את המאמצים שהשקעת כדי לתת טיפול נאות וטוב לאמנו. אנו מוקירים את עבודתך מאוד ומאחלים לך הצלחה ובריאות טובה.